

Abilfageig fillo del Rey Abilhualit ibennaçer Rey de Granada havedes enviado a nos por mandadero Abuchacen fillo datzacaria... por trãctar e fazer que entrè nos e... vos e... don Abilferiz Abdalaziz rey del Garb... haia bona paç e amistança. Por aquesto nos queriendo pues que vosotros lo queredes haver paz e amistança con vos e con ell Por tenor de la present carta fazemos e firmamos paz e amistat con vos e con el dito Rey del Garb segund la forma e manera contenida en los capìtoles seguentes.=Primerament que entre nos dito Rey de Aragon e vos ditos Rey de Granada e Rey del Garb se faga firme paç e amistania a cinco anyos primero venientes contadores del dia ad adelant que los ditos reyes de Granada e del Garb o el dito Rey de Granada por si o como a procurador del dito rey hauran feta e firmada semblant paz e amistança de aquesta assin... que nos el dito Rey daragon dentro tiempo de la dita paz no podamos fazer ninguna hayuda de hombres ni de cavallos ni darmas ne de vituallas ne de nengunas otras cosas por mar nin por tierra al rey de Castiella cuenta vosotros ditos Reyes de Granada e del Garb ni a otros qualesquiere reyes comunidades o personas de qualquiere ley sean que ovieren guerra o desamistança con vosotros ne otrossi vosotros... podades fazer ayuda de ninguna de las ditas cosas por mar nin por tierra al Rey de Castiella cuenta nos ni a otros qualesquiere reyes comunidades o personas de qualquiere ley sean que hovieren guerra o desamistança cuenta nos.

El resto del tratado no habla más que de comerciantes corsarios y cautivos.=La palabra comunidades es sinónimo de Comunes y alude evidentemente á Génova temible por igual á todos y más que á los moros á los catalanes.

ANDRÉS GIMÉNEZ SOLER.

(Concluírá)

LOS REYES DE ARAGÓN

Y LA

PURÍSIMA CONCEPCIÓN DE MARÍA SANTÍSIMA

APÉNDICE

(Continuación)

LI

Promulgación de la Constitución anterior en la ciudad de Barcelona

Die lune XX IIII° dicti mensis Madii Anno quo supra a Nativitate domini M^o.CCCC^o L^o VI° Petrus querol preco publicus et iuratus Civitatis Barcinone retulit se fecisse per loca solita dicte Civitatis cum duabus tubis clangentibus et uno tabali preconizancium sequentem.=Ara hoiats queus

fa hom a saber de part del molt alt e molt excellent Senyor lo Senyor Rey de Navarra infant e governador general Darago e de Sicilia loctinent general del Serenissimo Senyor lo Senyor Rey que com per la Cort general del principat de Cathalunya qui per la sua Maiestad de present se celebra en aquesta ciutat e la dita Cort humilment suplicant sie stada feta la Constitucio del Tenor següent: En ninguna cosa.....(1). Per ço lo dit molt alt e molt excellent Senyor Rey de Navarra loctinent general a supplicacio de la dita Cort de Cathalunya mana la dita Constitucio per tots e senglers persones de qualsevol grau stament o condicio sien esser observada sots les penes en aquella contengudes e encara publicada affi que per algu nos puxa ignorancia allegar. El Rey Juan. — *Archivo de la Corona de Aragón*, R.º 3263, fol. 135.

LII

Requisitoria de D. Juan II para la ejecución de la Constitución del año 1456

Don Joan etc. Als amats e feels nostres los yeguers de la Ciutat de Barchinona tortosa Gerona Leyda Cervera Tarrega agramunt Montblanch e altres de qualsevol veguers en lo principat de Cathalunya constituïts e als loctinents e aquells Salut e dileccio. A servey de nostre Senyor deu e honor de la gloriosissima verge maria mare sua es stada feta e ordenada la constitucio del tenor següent: En ninguna cosa.....(2). E per quant nos haüem gran voluntat a la observacio de la dita constitucio e vullam aquella sia observada per ço a vosaltres e a cascun de vos expresament e de certa sciencia a pena de Mil florins a nostres cofrens applicadors que la dita constitucio ab veu de crida publica per los lochs acostumats de vostres iurisdiccions faran publicar e intimar a tot hom generalment per ço que degu ignorancia no puga allegar e de la dita publicacio fareu levar acte publique guardant vos de fer lo contrari en alguna manera per quant la Gracia nostra haüem cara e la dita pena desiiam evitar. Dad en la Ciutat de Barchinona a XX VI dies del mes de Maig en lany de la nativita de nostre Senyor Mil CCCC LXX IIII. Rex Joannes. — Dominus Rex mandavit mihi Joanni de sant Jordi visa per vicecancellarium fhesaurarium et scribani porcionis pro conservatore. — *Archivo de la Corona de Aragón*, R.º 3414, fol. 20.

LIII

El rey D. Juan II manda poner en vigor la Constitución del año 1456

Quod inquiratur et procedatur in vim, constitutionis Catalonie iam publicate contra illos predicantes seu affirmantes Virgenem sacratissimam Mariam esse conceptam in peccato originali = Don Juan etc. Al amat e

(1) Inserta la constitución anterior.

(2) Diploma L.

feel nostre lo Veguer de Tarragona e del Camp e altres qualsevol oficials nostres en la Ciutat de Tarragona constituïts als quals les presents pervendran es pertanyeran les coses daval contingudes e als Loctinents dels dits oficials, Salut e dileccio. Entes per relacio de fidedignes persones que pochs dies apres que de manament nostre en aqueixa Ciutat fou publicada la constitucio de Cathalunya qui dispon expressament que no sia algu vuller ecclesiastich o laych religioso mendicant o de altre qualsevol stament religios profesio o condicio qui gose publicament o amagada predicar o dogmatizar ne publicament affermar o desputar la sacratissima verge maria esser stada subiugada ne maculada de peccat original en la sua sancta concepcio ne gose dir que tenir predicar creure o affermar la dita sacratissima verge esser stada preservada de la dita macula original sia opinio falsa improbada o indevota ne en altra manera impugnar ans de tal doctrina predicacio o publica desputacio o affirmacio se callen posant fre a la sua temeraria lengua e indiscret parlar. E que si per algu o alguns de qualsevol stament religio o condicio sia o sien era fet o dit publicament contra les coses en la prenarrada constitucio contengudes e cascuna de aquelles los tals contrafahents ipso facto sien haguts per enemichs nostres e sien perpetualment exellats del principat de Cathalunya del qual exili gracia o comport e remissio alguna obtenir no puxen segons en la dita constitucio a la qual nos referim pus largament es contengut. Alguns temeraris zelans poch la honor de nostre senyor deu e de la intemerada mare sua e no dubtants les penes en la constitucio contengudes han presumit e presumexen axi en predicacions com disputacions e rahonaments publiches e privats predicar affermar e dir lo que per la dita constitucio es expressament prohibit e vedat e per consegüent son incorreguts en les penes en la constitucio appossades. E com vullam en totes maneres que los que tant perversament e temeraria han a la dita constitucio contravengut sien sens misericordia alguna iuxta lo rigor de aquella punits e castigats affi que de lur malvat parlar senten pena e per la punicio de aquells los altres de fer lo semblant se apitren e refrenen. Prenents a molta admiracio que aquells de vosaltres aquis pertany qui de observar e fer observar les constitucions de Catalunya en lo ingres de vostres officis solemne iurament havem prestat sens sperar aquest manament nostre no haiats procehit contra los fahents e obrants contra la serie de la sobredita constitucio lo vostre offici executants vos diem e manam sots incorrement de la ira e indignacio nostra e pena de Mil florins de vostres bens si lo contrari fareu exhibidors e al erarii nostre applicadors que de continent rebudes les presents e no sperat de nos altre manament e consulta ab suma diligencia inquirats contra tots e sengles persones de cualsevol stament condicio e religio sien qui apres de la publicacio de la desus mencionada constitucio de Cathalunya directament o indirecta axi en predicacions disputes rahonaments publichs o privats o en altra qualsevol manera haura feta o dita alguna cosa qui sia vista esser contra la disposicio de aquella. E rebudes que haiats les dites inquissicions aquelles closes e segellades e portants fe trametats a nos o nostre Conceller o vicancceller per que vistes e rego en sepn. Se nostre sacre consell puxam deliberar lo que mes avant se ahura de fer sobre lo dit negoci. Guardants vos a fer lo contrari si la ira o indignacio nostra e la dita pena incorrer no volets. Tollents vos tota potestat de contra fer a les dites coses ab decret de

nullitat. Dada en Barchinona a Trenta dies del mes de Juliol del any de la nativita de nostre senyor Mil CCCC setanta quatre. Rex Johannes.—Galcerandus bertrandus ex parte Regis per vicecancellarium qui eam vidit.—*Archivo de la Corona de Aragón*, R.º 3415, fol. 37.

LIV

Carta al Arzobispo de Tarragona sobre el mismo asunto

Lo Rey Reverendissimo pare en xpst. e amat Conseller e Conseller nostre a grandissima admiracio tenim que iatsia en presencia dels officials e magistrats de la Ciutat de Tarragona segons per fidedignes som inforts alguns religiosos e altres no dubtants incorrer les penes contengudes en la constitucio de Catalunya pochhs dies ha de manament nostre en la dita Ciutat publicada qui prohibeix e dispon sots grans penes que algunes persones de qualsevol stament e religio sien no gosen pre licar disputar affermar dogmatizar publicament ne privada la sacratissima verge maria mare de deu essent stada subiugada ne maculada de peccat original haien presumir asats temerariament fer contra la dita constitucio dient paraules qui eren en derogacio de la purissima concepcio de la verge intemerada predita. Los dits empero officials nostres e magistrats contra aquells tals no han curat insurgir ne fer lo moniment que del offici de aquells se per lanya per execucio de la dita constitucio per ells iurada ans oblidats del dit iurament e de la honor que tots deuem a la mare de deu la dita cosa ab dissimulacio han passada quasi mostrants la erronea oppinio contraria a ells paure e favorir aquella. E com nos aqui per la immensa devocio que a la dita immaculada mare de deu e patrona nostra hauem e encara com a cap de la cosa publica de aquest principat en la qual per lo disseminar de tals errors si promptament provehit noy ere scandols irreparables seguir porient fer corregir e castegar los qui contra la disposicio de la dita constitucio apres desser publicada fet hauran principalment se pertany haiam manat als officials nostres inquieresquen contra aquells tals e que se trobaran algu o alguns haver fet contra la dita constitucio los ponesquam rigorosament segons forma de aquella sens misericordia alguna. Vos pregam e encarregam quant mes podem iatsia cregam que per esser lo principal prelat de aqueste nostre principat e devot de la dita mare de deu per vos mateix pregat ne serem que encara aquestes coses vullats als dits nostres officials en tal manera favorir e ajudar que complint los nostres manaments puxen liberament contra aquells tals qui la dita Constitucio violada hauran e comes contra aquella procehir e enantar affi que la pena statuhida les succehixque en castich e a altres sia eximpli e la purissima mare de deu ne sia loada e servida. Dada en Barchinona a Trenta dies del mes de Juliol del any Mil CCCC LXX IIII. Rex Joannes = Dominus Rex mandavit mihi Joanni de santjordi. = Al Rmo pare en xpst, amat conseller e conseller nostre lo patriarcha de alexandria arquebisbe de Tarragona. —*Archivo de la Corona de Aragón*, R.º 3415, fol. 37 vuelto.

LV

Inhibición favorable á Fr. Antonio Calderó del Orden de Predicadores que había impugnado la Concepción después de las Cortes Catalanas de 1456.

Confratrie conceptionis Beate Marie Civitatis Barchinone. = Don Joan etzètera. Al amats e feels nostres los Veguers Batles sots veguers e sots balles consellers pahers consols iurat e altres qualsevol officials nostres onsevulla iurisdiccio exercints al qual o als quals les presentes pervendran. Salut e dileccio. Com en lo mes de Juny propassat per manament de nostra alteza sia stada publicada una constitucio feta en les corts generals de Cathalunya continent e effecte que no fos algu de qualsevol Ley o condicio sie qui publicament ni amagada directament ni indirecta gosas publicar docmatizar disputar que la gloriosissima verge maria mare de deu sie stada concebuda en peccat original ne axi mateix gosas dire pretendre o allegar que tal oppinio sia erronea o improzada. E si lo contrari era fet per cualsevulla aquel tal fos haut per enemich de nostre excellencia al qual enemich manavom ab la dita constitucio que dins deu dies fos fora de tot lo principat de Cathalunya perpetualment del qual exili remessio alguna fer no pogues segons en la dita constitucio a la qual nos remetem les dites coses e altres son largament especificades. E com en lo predit mes de Juny mestre Antoni caldero del orde dels frares preycadors contra la honor de la sacratissima verge Maria e contra lo decret del consili de basilea fet en la dita Ciutat de basilea a quinze de les kalendas de octubre any Mil CCCC trenta nou e los manaments de nostra senyoria publicament per trones e particularment haie contra fet a la dita constitucio per nostra maiestat als contrafahens imposada la qual haviem delliverat exequutar sens nenguna merce. Empero a suplicacio de alguns amats e feels familiars nostres havem sobresegut en la exequicio de la dita pena. Mes pertant que lo dit sobresehiment no do audacia al dit mestre caldero e altres de mes delinquir ab tenor de la present a vosaltres e acasen de vosaltres de nostra certa sciencia diem e manam sots pena de mil florins dor darago a nostres cofres aplicadors que si lo dit mestre Antoni caldero ne altres qualsevol publicament o amagada directament o indirecta vendran contra la dita constitucio preycant la dita verge Maria esser concebuda en pecat original que aquells tals prengan e benguardats los porten a nostra senyoria onsevulla siam si lo cami sera segur sino aquells tals porten presos en lo castell nou de la nostra Ciutat de Barchinona affi que per nostra excellencia los puxa esser dada la correccio a nostre arbitre reservada. E per que lo dit mestre caldero e altres ignorancia no puga allegar manam la present esser publicada ab veu de publica crida per les ciutats viles e lochs del principat de Cathalunya. E mes sots la dita pena diem e manam a vosaltres sobre dits officials nostres consellers pahers e iurats que ab notari public presenten la present al dit mestre antoni caldero de la qual façam levar acte publich e li digan e intimen de part nostra que daçi avant casse e se abtinga de preycar contra la dita oppinio de la gloriosissima verge maria com dit es. Altrament per nos hi sera procehit en manera que sera castich a ell e punicio als altres. Dad. en

la Ciutat de Barchinona lo darrer dia de agost en lany de la nativitat de nostre senyor. Mil CCCC LXX IIII. Rex Johannes.=Dominus Rex mandavit mihi Joanni de sant Jordi visa per Joannem vos fisci advocatum locumtenentem thesaurerii et scribam porcionis pro conservatore. — *Archivo de la Corona de Aragón*, R.º 3465, fol. 108.

FR. FAUSTINO D. GAZULLA, MERCEDARIO.

(*Se continuará*).

DON JAUME LO CONQUERIDOR Y EN GUERAU DE CABRERA

Zurita y Monfar han recomptat les bregues que lo vescomte de Cabrera mogué en diferents occassions per apoderarse del comtat d'Urgell, creyentse ab dret a la herencia del darrer comte, Erméngol VIII, com a nebot sen, ab preferencia a la filla d'aquest, Donya Aurembiaix. Lo rey sempre volgué salvaguardar los drets d'aquesta senyora y feu un primer conveni en 1217. En 1222, se presentà altra volta Guerau a Don Jaume, en la vila de Daroca y després en la de Tàrrós, prop de Balaguer, obtenint perdó de totes les abusions y violencies anteriors y concedintli lo rey lo comtat ab la condició d'estar a dret, en lo cas de presentarse a reclamar la citada Aurembiaix.

En Guerau romani lligat y agraht al rey, com ho demostra un document inédit no conegut per Zurita, Monfar, Bofarull, Tourtoulon ni cap altre historaire de coses catalanes. Aquest document que havèm descobert, original, en pergami, en l'arxiu de la colegiata del castell de Cardona (plech A. n.º 7), vé encara a aclarir los fets successius a les desavinences del vescomte de Bearn y sos valedors ab lo monarca, en los anys 1223 y 1224. Sapigut és com dit vescomte de Bearn y tots los nobles se reconciliaren y ajuntaren, y, com simulant obediencia al jove rey, lo tingueren voltat y quasi presoner en Çaragoça. Mas, ben prompte s'iniciaren noves divergencies entre la aristocracia y cert nombre de barons, entre ells, lo citat vescomte Guillém de Montcada, en Pere Ahones, en Guillém y en Ramón de Cervera s'ajuntaren en Montsó, en octubre de 1224, y 's lligaren no per sofocar tota turbació y exigir a Don Jaume que abandonés los seus mals consellers, segons deyen, sinó per dominar millor la volentat del sobirà. Don Jaume, per contrarrestar aytal coacció, profità del desig que sentia en Guerau de Cabrera de tindre content per lo jorn en que's presentàs Donya Aurembiaix a reclamar lo comtat d'Urgell, y és de creure que demanà a dit Guerau la aliansa ofensiva y defensiva ab en Ramón Folch de Cardona, fill major del vescomte Guillém, oposantla a la lliga de nobles aragoneses y catalans que se feya en aquells moments a Montsó. Es de creure igualment que en Guerau de Cabrera acceptà ab goig dit